

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnštvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnštva št. 322

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Boj proti kapitalizmu v naši državi.

Socializacija nuja potreba.

IZ GOVORA DR. KOROŠCA NA SEJI KONSTITUANTE 15. APRILA 1921.

Gospodje, mislim, da nam ni treba zapirati oči. Boj za politične pravice, za politično ravnopravnost je trajal v Evropi več kakor 50 let, boj za narodno ravnopravnost je trajal tudi več nego 50 let; prav tako vidimo, da se bojuje boj za gospodarsko ravnopravnost že od Marxa in Engelsa. In kakor je zmagal boj za narodno in za politično ravnopravnost, tako bo po mojem prepričanju gotovo zmagal tudi boj, ki se bojuje za gospodarsko enakopravnost. — (Odobranje.)

KAPITALISTIČNI FEVDALIZEM.

V načrtu ustave, kakor ga predlaga vlada, se odpravljajo fevdi in fevdalni odnosi. Toda čujte: ti odnosi se odpravljajo samo z ozirom na zemljišče. Zemljiški fevd se odpravi, ostanejo pa vsi kapitalistični fevdalni odnosi. Kdo pa so posestniki tega fevdnega kapitala? (Medklic: »Kdo pa je posestnik zemljiškega fevda v naši dobi? To so škofje! Ali ste Vi za to, da se odpravijo tudi fevdni odnosi na škofijskih posestvih?«) Gotovo sem za to! Kakor se bo razdelilo Vaše posestvo in Vaše hiše, tako se bodo razdelila tudi škofijska posestva. Sicer so bili pa glavni posestniki zemljiških fevdov v minulih dobi knezi in knežje rodbine, ki so imele za takratno dobo zasluge za kulturo. To nam kaže zgodovina. Toda, kdo pa so ti kapitalistični fevdalci? Mi ne vemo kapitalizmu ne imele, mi ne vemo, kako srce ima kapitalizem, ne vemo, kako dušo ima, mi ne vemo za njegovo socialno moralo.

BOJ KAPITALIZMU V VSAKI OBLIKI!

Kakor ustvarja zemlja svoje sužnje, kakor ustvarja zemljiški fevd takozvane »kmetijske« odnose, tako ustvarja svoje sužnje tudi kapital. Osvobođenje srbskega, hrvaškega in slovenskega naroda ni popolno, dokler se ne osvobodimo vsega kapitalističnega sistema, pa naj si bode to zemljiški kapital, ali kapital industrijskih podjetij, ali kapital, naložen v hišah ali pa bančni kapital. (Odobranje.)

Mi vidimo dandanes strokovne zveze in sindikate, stanovske organizacije, tudi uradniške stanovske organizacije v obupnem boju proti temu kapitalističnemu sistemu. Mi vidimo, da je danes ves proletarijat mobiliziran v vojski proti kapitalizmu. Mislim, da je naloga našega naroda, da priskoči proletariatu v tem boju na pomoč in da se bori za osvoboditev proletariata od kapitalističnega sistema. Mi smo imeli v naši državi »obznane«. Po mojem mnenju bi bila najboljša in najuspešnejša »obznana« ta, ako sklenemo za našo ustavo to določbo, da bomo socializirali industrijska podjetja, hiše in kapital.

SOCIALIZACIJA PODJETIJ.

Po mojem prepričanju so privatna podjetja popolnoma zrela za to, da se socializirajo. Gospodje! Če gledamo na obupno finančno stanje naših občin, naših okrožij, naših pokrajin in naše države, moramo priti do tega, da iščemo z vsemi silami finančnih sredstev, da odpomoremo temu obupnemu stanju. Jaz ne vidim drugega iz-

hoda, nego da pričnemo s socializacijo naše produkcije, s socializacijo našega konsuma, da tako dobimo novih dohodkov za naše gospodarstvo. Gotovo so tudi podjetja, ki se ne morejo socializirati. V takih slučajih, kjer je socializacija težko izvedljiva, mora pa vsi država svojo socialno dolžnost s tem, da močno obdavi dobiček. Splošno pa moram reči, da socializacija v naši državi ne bo težka, ker je industrializacija pri nas šele v povojih in ker je naša zemlja po večini agrarna. Zato pa mislim, da mi tem lažje ustrezemo principu socializacije, da ga spravimo v ustavo in da tako odpremo vrata gospodarski ravnopravnosti v naši državi.

NOTRANJA UREDITEV DRŽAVE: SAMOUPRAVA OBČIN.

Med strankami v parlamentu obstoji tudi važna razlika v pojmovanju splošne demokratizacije. Način, kako si mi mislimo pravilno notranjo ureditev države, je čisto drugačen, nego si ga predstavlja vladna večina. Za nas je prva in najvažnejša celica v državi občina. In tu moram reči, da je vladni načrt ustave zelo trd pri določitvi samouprave za občine in okrožja. V tem oziru imamo mi samo v § 96. gole besede: »Za poslove posebnog nesnog, opštinskog, srezkog i oblasnog značaja, ustanovljiva se osobena mesna, opštinska, srezka i oblasna samouprava uređjena na načelu izborom.« To je vse, kar imamo v vladnem načrtu o občini. Primerjal sem s tem stari srbijski zakon in sem videl, da je ta z ozirom na določitev občinske in okrožne samouprave naprednejši in dovršeniji. V § 9. ali 10. starega srbijskega zakona je točno določena samouprava občin in okrožij, prav tako so tudi natančno določene gospodarske naloge občin; mislim, da je to v §§ 60. in 69. Po mojem prepričanju bi bilo treba vse samoupravne pravice natančno določiti v ustavi. Kajti občina je temelj vsaki državi. Samo iz občin s široko samoupravo izhajajo ljudje, ki znajo upravljati in dajati zakone. Sedaj pa mi ne vemo, ali bo občina, ki ji boste Vi pravice določili šele v posebnem zakonu, imela široko avtonomijo, ali ne bo preveč podrejena okrožjem in srezom. Ali bo morebiti samouprava občin manjša, nego jo imamo sedaj v Sloveniji, manjša nego jo imate Vi v Srbiji? (Minister dr. Kukovec: »Vse to bo določil poseben zakon.«) Vladna birokracija bo donesla zakon! Lepa hvala za tak zakon! Da manjkajo podrobnejša določila o samoupravi občin, srezov in okrožij v našem načrtu ustave, to je velika napaka, ker smo sedaj v popolni negotovosti, ali bo ta samouprava svobodoumna, ali pa bo reakcionarna in birokratična. Zato bi jaz želel, da se doda v ustavo še določba, slična določbi v starem srbijskem zakonu, da bomo imeli garancijo, da bo samouprava občin, srezov in okrožij res svobodoumna. (Medklic: »To se bo vse določilo v zakonu!«) Vi veste, da je nekaj drugega zakon in nekaj drugega ustava. Če imam določeno svobodoumno samoupravo v ustavi, morem mirno spati, da je ne bo kratil in utesnjeval birokratizem.

Jugoslovanski klub za papirniško delavstvo.

Belgrad, 18. aprila. Danes je poslanec Gostinčar v imenu Jugoslovanskega kluba vložil interpelacijo na vladu radi krize, v kateri se nahaja delavstvo papirnic na Slovenskem. Jugoslovanski klub je

sklenil nujno intervenirati, da se delavstvo obvaruje odpustov. Osobito je treba razčistiti položaj v Vevčah, Medvodah in Goricanah. Sprememba carinske politike je nujno potrebna.

Za papirniško delavstvo.

Danes je posredoval pri oddelku ministrstva za trgovino in obrt v Ljubljani zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze A. Komlanec, da uprava državnih monopolov z nakupom papirnih zalog reši delavstvo preteče krize, ker se tovarna izgovarja, da nima naročil. Poverjenik oddelka

je zagotovil posredovanje. Na cesti je že 48 delavcev, ne glede na to ali je sam ali ima rodbino. Ista usoda preti še 200—300 delavcem. — Zveza papirniških, kartonažnih in knjigoveških delavcev (včlanjena pri Jug. strok. zvezi) je poleg tega odposlala posebno vlogo v isto svrhu.

Liberalci se boje volilnih izidov.

Ljubljana, 19. aprila. Ugotovitev, da je na Slovenskem okrog 200 občin brez boja prešlo v roke Ljudske stranke, je kapitalistične centraliste strašno zbudila. Dejstvo samo je tako uničujoče za liberalni centralizem, da hočejo sedaj bankrotirati in močno vtiš z raznimi praznimi izgovori zabrisati. V dokaz, da liberalci s svojimi naprednimi kmeti, kakor nazivljajo sedaj samostojneže, niso res tako pogoreli, navedajo ljubljansko okolico in pa ljutomerski okraj. Današnje »Jutro« poroča, da so v ljubljanski okolici baje samostojneži dobili brez boja 3 občine, v ljutomerskem pa 3. Tu je Ljudska stranka po poročilih »Jutra« dobila le 2 občini. Resnica pa je, da je Ljudska stranka v ljutomerskem okraju dobila brez boja 8 občin, samostojneži pa le 2. V ljutomerskem okraju so kršč. delavci in bajtarji postavili svoje liste pod nazivom Kršč. socialne »Delavske zveze«, krščanski kmetje pa so postavili svoje pod nazivom »Slovenska kmetijska zveza«. Ponekod pa so skupne liste »Ljudske stran-

kec. — Tak je položaj v ljutomerskem okraju, kjer bodo na dan volitev liberalci in njihovi samostojneži morda dobili večino le v Ljutomeru in še v eni ali dveh občinah, povsod drugod je zmaga krščanskih delavcev in kmetov zagotovljena. Na Stajerskem je položaj tak, da smejo liberalci skupaj s samostojneži in narodnimi socialisti ter socialnimi demokrati in komunisti upati na večino le v brežiškem, sevniskem in mariborskem okraju. Mariborski okraj se je od zadnjih volitev toliko naučil, da je celih 76 občin brez boja prešlo v tabor Ljudske stranke, v 20 občinah pa je zmagala kompromisna lista, na kateri imajo večino tudi krščanski možje.

Liberalci naj potrpe do volitev, da vidijo, kako so tepeni. Centralistični kapitalisti v njihovih »samostojnih« mame-lukov je ljudstvo sito do grla. To kličejo že dosedanje številke, ki vzbujajo strah in grozo med liberalci.

Fašistovski teror na Reki.

Bakar, 19. aprila. (Izv.) Po zgledu fašistov v Italiji in Primorju so pričeli tudi na Reki s svojim teroriziranjem. V petek zjutraj, ko so se delavci vozili na delo z električnim tramvajem, so fašisti vrgli pod električni voz bombo, ki je ranila dva delavca. Radi tega dogodka je odšla deputacija delavstva pod vodstvom Stalcerja do koncilija in mu javila, da za vse slične izpade smatrajo delavci člane koncilija za odgovorne. Njih maščevanje pa se bo razte-

nilo tudi na žene in otroke članov koncilija. Z ozirom na to, so bili fašisti aretirani, a so jih karabinerji zopet izpustili. Na ponovno zahtevo delavcev so bili fašisti in karabinerji aretirani. Vkljub temu se fašistovski napadi nadaljujejo. V nedeljo so vdrli v hišo dr. Blažiča. Bomba, ki so jo vrgli, je ranila dr. Blažiča, ki je izgubil eno oko in tudi njegovo dete je zadobilo težke poškodbe.

Agitacija za ljubljansko volitev.

Liberalci so v Ljubljani mojstri v agitaciji. Pred vsakimi volitvami pridejo na dan s kako »originalno« idejo. Sedaj so spravili na ceste »cestni valjar«, ki naj utrdi liberalcem večino. Snoči so sklenili kupiti več mašin, ki bodo pometale ceste. Danes pa nam poroča uradni dopisni urad:

»Iz seje deželne vlade z dne 18. apr. t. l. Mestni občini ljubljanski se dovoli, da si sme za popravilo in razširjanje mestnih podjetij, t. j. klavnice, elektrarne, plinarne, za izpolnitev cestne električne železnice, za ustanovitev mestne ledarne, za ureditev obrežij Ljubljane, dalje za popravilo mestnih cest in ulic ter trotoarjev, za tlakanje javnih trgov in ulic in za izpolnitev kanalizacije najeti posojilo do najvišjega zneska dvajset milijonov kron proti 50—70-letni amortizaciji in proti najugodnejšemu obrestovanju. — Sklep občinskega sveta ljubljanskega z dne 15. februarja 1921 t. l., da naj se počenši s 1. januarjem 1921 pobira v okolici mesta Ljubljana za 100 odstotkov zvišana dosedanja gostščina, se ne potrdi. Dosedanja gostščina ostane v veljavi še do konca aprila 1922.«

Toliko dobrega zadnji teden pred volitvami! Ljubljanski liberalni purgar danes od samega veselja niti blata na cesti ne bo videl, ko bo bral, kaj vse je zapisano v listih osmi dan pred volitvijo.

Na tak način liberalci agitirajo že 50 let, in že 30 let s svojimi sklepi pred volitvami vlečejo lahkoverne volivce.

Vedno se jim je posrečilo, letos se pa ne bo!

Klavnica, elektrarna, plinarne, električna železnica, Ljubljana, trotoarji, ka-

nalizacija, ulice; dalje pa še aprovizacija z mesom in kopališča itd. — to vse spada v črne bukve dosedanje liberalne večine. Na ta lim ne pojdejo ljudje več!

Konstituant.

Belgrad, 18. apr. V današnji seji konstituant je kot prvi govoril musliman Kurbegović. Napadel je demokrate in kritiziral ustavo, a opozicija ga je opomnila, da je sedaj vendar zaveznik demokratov. Kot tak se je moč seveda izrekel tudi za kancelarograf. — Nato je govoril komunist dr. šima Marković, ki je razkrival krivdo sedanjega režima nad žalostnimi razmerami v notranjosti in neuspehi v zunanji politiki. Za delavno ljudstvo država ni ničesar storila. Pomagati more le socialna revolucija in sovjetski državni sistem.

Popoldne so končno poslali na mejdan svojega borilca tudi demokrate. Izbrali so za to dr. Edo Lukinič. Izvata, ki so ga izvolili srbski volivci. Lukinič je zbral vse sile svojega demokratskega duha in jezika in pobijal nasprotnike drugega za drugim: Kristana, Korošca, Gjonovića itd. Govoril je cele tri ure, a ves čas ni povedal ničesar, kar ne bi bilo že stokrat pogreto v demokratskih listih. Zahtevo po legislativni avtonomiji je označil za nezmisljenost in rekel, da če je res kaka razlika v kulturi Hrvatov, Slovencev in Srbov, potem naj Hrvati in Slovenci vse, kar imajo boljšega, žrtvujejo Srbom, da se jim oddolže za prelito kri. Da je odobral kancelarograf, in nastopil sovražno proti katoliški cerkvi, je ob sebi umevno.

Za Lukiničem je govoril socialist Divač, ki je kritiziral vladni ustavni načrt in zahteval, da se revidira.

Protičev mandat.

LDU Belgrad, 18. aprila. (ZNU) Domaga se, da bo danes verifikacijski odsek sprejel ostavko g. Stojana Protiča. Ko bo poročilo tiskano, se bo ostavka g. Protiča predložila ustavotvorni skupščini v odobrenje.

Belgrad, 19. aprila. (Izv.) Nekoliko demokratskih poslancev, članov verifikacijskega odbora je pričelo zbirati podpise na izjavo, s katero se Protičeva demisijska vzame na znanje. To postopanje je popolnoma protipravno. Demokrati hočejo doseči, da konstituenta to njihovo početje odobri. Vendar pa je gotovo, da bodo te mahinacije od večine odklonjene.

MEDNARODNI KONGRES TRANSPORTNIH DELAVCEV.

LDU Zeneva, 18. aprila. (SBA) Danes je bil tukaj otvorjen mednarodni kongres transportnih delavcev. Zastopane so bile: Belgija, Danska, Nemčija, Francija, Velika Britanija, Holandska, Luksemburg, Nor-

veška, Avstrija, Švedska, Švica in Češko-slovaška. V predsedstvo so izvoljeni sledeči: Doerrig (Nemčija), Garrey (Francija) in Boving (Anglija). Kongresu je bil predložen sklep, v katerem kongres pooblašča tajništvo, izvrševalni odbor in generalni svet, naj budno in energično, bodisi po mednarodni zvezi prometnih delavcev sami, ali pa s sodelovanjem z mednarodnim delavskim pokretom v splošnem pobija vsa stremjenja in nakane militarizma, imperializma in mednarodnega kapitalizma za podporo reakcije, protirevolucije in vojne. Po izvrševalnem odboru predložena resolucija se nanaša na mednarodno sodelovanje, druga na mirovno pogodbo. V drugi resoluciji protestira kongres energično proti vandalskemu uničevanju strojev in potrebnih proizvodnih materialij in prometnih sredstev, ki se je ob izvedbi versailleske pogodbe vršilo v premaganih deželah, ker se s tem narodom vseh dežel z narodno-gospodarskega stališča dela neopravičena škoda.

10 urni delavnik v mali obrti.

Dne 15. aprila so »Službene Novine« objavile vladno naredbo, podpisano od dr. Kukovca, da se v mali obrti more uporabljati 10urni delavnik. Tu pridejo v poštev obrti, kjer ne dela več kot 5 delavcev in kjer se ne uporablja električna, vodna ali parna sila. Ta naredba stopi v veljavo 25. aprila.

Treba je bilo natančneje določiti, katere delavnice spadajo pod tvorniško obrt, in katere pod malo obrt.

Danes se je v tem oziru vršila anketa pri oddelku ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani. Šlo je za določitev pojma tvorniške obrti. Anketa je bila sklicana na predlog Zveze industrijev. Zastopnika Jugoslovanske strokovne zveze in pri njej včlanjenih delavskih strok sta podala izjavo za definicijo, ki slove v posnetku: Tvorniško obrt je mogoče označiti z ozirom na način izdelavanja, pri čemer pride v poštev zlasti delo s stroji, ali z ozirom na obseg, kjer pride v poštev število delavstva, ali z ozirom na socialno stran, kjer pride v poštev to, da podjetnik ne dela sam istega dela z delavci, dočim obrtnik male obrti dela sam ali združen z drugimi sodelavci iste stroke, katerim je ali popolen sodelavec ali voditelj delavcev (mojster).

Z ozirom na tak pojem, spadajo pod 8urni delavnik vsi odvisni delavci, to je vsi tisti, ki delajo na tuji lasti za mezdo.

Ententa nastopi zopet proti Nemčiji.

LDU London, 18. aprila. (Reuter.) V spodnji zbornici je izjavil ministrski predsednik Lloyd George, odgovarjajoč na interpelacijo: Ker Nemčija doslej še ni pokazala volje, da bi formulirala praktične predloge za izvedbo versailske pogodbe, je treba, da se zavezniki posvetujejo o novih odredbah, da se Nemčija prisili za izvedbo pogodbe. Zavezniki bi se pred 1. majem izmenjali sporočila o tem.

DANAŠNJA PREDBORZA.

Zagreb, 19. aprila. (Izv.) Budimpešta 50; Italija 670 (tendenco čvrsta); Praga 196.50—196.75; Dunaj 22.50 (tendenco slaba); Berlin 227; London 560; Pariz 10.12 do 10.16; Newyork 142—143; dolarji 139.50.

Politični dogodki.

⊕ Nove »obznanec« na obzorju? Iz Belgrada prihaja zanimivo razkritje o Draškovičevem odstopu. Demokratski klub je bil namreč sklenil, da zveže opoziciji roke z novimi nasilji in da se morajo izdati proti opozicijskim strankam nove »obznanec«. Draškovič je kot notranji minister to zahtevo Svetozarja Pribičevića in njegovih ožjih pristašev odklonil, nakar so demokrati Draškoviča prisilili, da odstopi ter so za njegovega naslednika določili Svetozarja Pribičevića. Kakor znano, se je pod ministrom Pribičevića uvedlo svoj čas batinanje in je bil on, ki je postavil državo na policijski režim. Možno se v tej stroki po vsej priliki še ni iztrošil in smemo že biti radovedni, kako novo obliko nasilja si bo še izmislil. Da se ga ljudstvo ne boji in da

bo preživel tudi drugo njegovo ministrovanje, je enkrat ena.

⊕ Brezplodne žrtve. Pri zadnjih komunističnih izgreduh v Belinu je bilo ubitih 30 mladih ljudi, mnogo pa ranjenih. Izgrede so namenoma pripravili in vprizorili komunistični voditelji Berger in drugi. Po njihovem načrtu naj bi komunistična napadala krdela mladostnih napadla policijo in jo razorožila, nakar bi se brezposelni delavci polastili obratov in jih zasedli. Ob sedanjem splošnem položaju v Nemčiji je bil ta načrt norost, a ozirom na številne brezplačne žrtve mladih ljudi — zločin.

Dnevni dogodki.

— Umrl je vrli naš somišljenik Franc K. s. Pred leti je bil knjižničar SKSZ in zvest obiskovalec Krekovih socialnih tečajev. Sedaj je umrl po dolgem bolehanju v Stari cerkvi pri Kočevju. Pogreb je bil v ponedeljek 18. t. m. Družini naše sožalje. Stari Krekov tovariš in zvesti bojevnik pa naj počiva v miru!

— Sneg. Imamo pravo aprilsko vreme. Temperatura je zelo nizka. Enkrat pada droban sneg, drugič v gostih kosmih. Čez noč je bilo zelo mrzlo, kar bo škodovalo drevesnemu cvetju. Po nekaterih krajih, posebno na Gorenjskem, je zapadel visok sneg, na prostem polju od 50—70 cm. Mokri sneg je povzročil tudi silno naraščanje potokov in rek, posebno hudournikov v planinah. Sava je silno narasla. Savinja je tako narasla, da je ponekod začela ob bregovih trgati velike kose rodovitne zemlje. Sneg je povsod povzročil znatno škodo.

— Orožnik-tat. Ljubljansko deželno sodišče preganja bivšega orožnika Martina Kissa ker je ukradel 12.700 K in pobegnil na avstrijsko ozemlje.

— Tihotapčeva usoda. Štefan Pertot je bil prebrisan tihotapec. Ljubljansko deželno sodišče ga je izročilo tukajšnjemu glavnemu carinskemu uradu, da postopa proti njemu zaradi tihotapstva. Med eskorto pa je Pertot pobegnil carinskemu organu.

— Mestna dostojanstvenika kot tatova. V Beregszaszu so zaprli višjega mestnega glavarja dr. Novaka in mestnega načelnika Franca Stojana, ker sta odprla zaplenjeno stanovanje pobeglega bančnega ravnatelja Szabo, ki je bil s svojo banko zapleten v velike goljufije, in pokradla iz njega vse dragocenosti. Ko so ju aretirali, so našli te dragocenosti še v njuni posesti. Škandal je velik.

— Občni zbor »Zadružne gospodarske banke« se vrši v četrtek, 28. aprila ob 11. uri dopoldne na verandi hotela »Union«. Na dnevnem redu je: Sporočilo upravnega in nadzorstvenega sveta; odobritev finance; ugotovitev pogojev nove subskripcije; volitev nadzorstvenega sveta; slučajnosti. Delničarji, ki se hočejo udeležiti občnega zbora, morajo položiti 8 dni pred občnim zborom vsaj 5 delnic pri blagajni »Zadružne gospodarske banke« v Ljubljani.

— Velike denarne kazni. Polic. ravnateljstvo v Ljubljani je prejelo od deželne vlade za Slovenijo nalog, da strogo nastopa proti vsem onim osebam, ki hujskajo proti edinstvenosti države in širijo po javnih lokalih hujskajoče govore, naperjene proti obstoju države. Take osebe bodo tudi policijsko kaznovane in je najvišja denarna kazen 20.000 K.

Ljubljanski dogodki.

Red in snaga v Ljubljani.

Rekli bodele: dovolj se je že pisalo o prahu in blatu, o zanemarjenih cestah, itd. — Res se je pisalo dovolj, a nikoli preveč. Pa pustimo ob strani prah, blato, sneg in jame sredi cest. — Ali se je skrbelo za red in snago v Ljubljani sploh bolj, kakor v kakem malomesnem gnezdu italijanske Furlanije, s to razliko, da se ulice tam sploh ne čistijo, pri nas pa le redkokdaj, pa še takrat v nepravem času? — Kako se skrbi v Ljubljani za snago, naj bodi priča park pred cerkvijo sv. Petra. Naravnost sramota je, koliko je ondi čezincev naslanega raztrganega papirja, polomljenih nasadov. Seveda so vzrok otroci in njihovi starši ali oni, ki bi jih morali nadzorovati; gotovo tudi vsa javnost in vsak posameznik. Gotovo je pa tudi, da je prva dolžnost oblasti, v tem slučaju mestnega magistrata, skrbeti za red in snago na javnih prostorih, da se nam ne bodo pomilovalno posmehovali tujci, ki prihajajo v »prestolico« Slovenije. Naj pošlje mestni magistrat svojega cestnega nadzornika n. pr. v Celovec pogledat, kako skrbi to zadolženo mesto za snago, kjer ne dobiš v javnih parkih niti odpadka na tleh. Pri nas pa ne dobiš na trotoarjih le smeti in raznih odpadkov vse baže, ampak celo polno črepij in razbitih steklenic. Za vsakim voglom pa kupe smeti, pepela, no in... tudi raznih drugih odpadkov. Vse to in polomljeni nasadi pričajo, kako malo estetičnega čuta ima prebivalstvo samo; to je res. Priča pa tudi, kako malo vzgojnega čuta in daru ima poklicana oblast. Ali se občinstvo opozarja, svari, nadzoruje, pozivlje na odgovor? — Pisec teh vrst se že ne spominja več, kdaj je videl kak razglas o redu in snagi.

Ljudi je treba vzgajati. Ali naš magistrat je seveda vzvišen nad take vsakdanje malenkosti, kaj pa šele občinski svet. Ta ima skrb preko glave, kako bi pokvaril še to, česar ni — drugi, ali kar so drugi hoteli dobrega storiti. Pa ti gre in prodaja javne trge, ki naj se zazidajo in zgrade, da bo za take plotove in planke zopet mogoče kupiti odpadke in nesnago.

Moje skromno mnenje je tudi to-le: Cestnopolicijsko nadzorstvo izvršuje policija, za katero prispeva tudi mesto. Ali ne more občinski svet z magistratom vred doseči, da bi gledala policija tudi na red in snago, ko vtika svoj nos in svoje prste v vsako drugo stvar, ki je pravzaprav ne briga čisto nič, in je postala že pravi pravecati »kulturno-bojni element«?

Ij Shod somišljenikov SLS šolskega okraja se vrši jutri ob 8. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni III. nadstropje. Somišljeniki pridite vsi!

Ij Ljubljanski občinski svet na razstanku. Včeraj, 18. t. m. je imel ljubljanski občinski svet, ki je bil izvoljen l. 1911., svojo zadnjo sejo. Predsedoval je podžupan dr. Triller, ker je župan dr. Tavčar obol el in se zdravi pri Sv. Volbenku pod Blegušem. Občinski svet je hotel vsaj nekaj pustiti za spomin Ljubljancem in je sklenil, da se naroči 10 novih vozikov za škropljenje cest in dva stroja za pometanje ulic. Oboje bo stalo 400.000 kron. Nato je izvolil volivne odbore za bodoče občinske volitve in rešil nekaj finančnih stvari. Bivše dirkališče se prepusti Sokolu in Sportni zvezi za 10 let proti najemni letnih 5000 K. Na mestnem travniku Pod turnom se priredi

ljublanski velesojem, katero prireditelj bo mestna občina tudi denarno podpirala. — Ljubljanskim postreščkom so dovolili zvišati tarifo. — Svétnik Kocmur je predlagal, naj občinski svet sklene izjavo proti centralizmu, kar pa je podžupan odklonil, češ, da mestni statut takih predlogov ne dovoljuje. Nato je imel dr. Triller poslovilni govor, v katerem se je s toploto spominjal posebno župana dr. Tavčarja. Priznal je, da ta občinski svet velikopoteznega dela ni vršil, ker se je ob danih razmerah moral držati gesla: »Stori, kar moreš!« To bi bilo vsekako lepo, ako bi bilo resnično. Toda večina Ljubljancov je mnenja, da občinski svet ni storil vsega, kar bi bil mogel. Pa ob slovesu: brez zamere!

Ij Na cizi pripeljana v bolnico. Včeraj je bil nenavaden prizor pred javno bolnico. Mlad deček je z velikim naporom pripeljal pred bolnico 80 letno starko Mari o Pichler iz Blagovice. Uboga starka je padla s peči in si pri tem zlomila desno nogo. Županstvo se je branilo ji dati na razpolago vozniaka in je morala najeti dečka, ki jo je pripeljal v bolnico. Lep in »usmil en« mora biti ta župan, ki s svojimi občinarji tako postopa.

Ij Kdo je poklonil venec? Prejeli smo: Z ozirom na izjavo, katero razglašajo akademska društva, da mi niso poklonila venec, izjavljam, da je bil na priloženem papirju sledeči napis: Našemu tenoristu Kovaču. Akademiki! Toliko v znanje, da ne bodo krožila napačna naziranja glede zlorabe ak. društva »Omladine« (Podčrta! urednik). — Leop. Kovač. — Probučajmo radevolje to velevažno izjavo z vsemi slovniškimi napakami, ker potrjuje, kar smo pisali. G. Kovač pa tudi razloži vsem, ki jim je to neznano, kaj so pojmi: Akademiki — akademska omladina — omladina. Obenem izvemo, čigav tenorist je G. Kovač. — Izjavo je prinesel v uredništvo gojenec Obrtne šole Joško Medven.

Ij Težka poškodba. V Križevniški ulici je neki mlad kolesar v svoji nepazljivosti povozil delavko v Reichovi tovarni Mari o Grmek ravno v trenutku, ko je la z otrokom v naročju iz ene hiše v nasprotno. Težko jo je poškodoval na kolenu, tako da so jo morali odpeljati v javno bolnico. Kolesar jo je hitro odkuril z mesta nesreče.

Ij Pretep. V delavski baraki »Kranjske stavbinske družbe« na Vrtači je sinoči po 8. uri naenkrat med delavci nastal prepir, ki se je končal s pretepom na nož. Pretepu so napravili konec stražniki, ki so aretirali pet pretepačev. V pretepu so bili znatno ranjeni Janez Ofentavšek, Anton Mastnak in Anton Olid.

d Šentjakovski Orel ima danes zadnji fantovski večer v društvenih prostorih. — Prosi se polnoštevilne udeležbe.

d Dramatičen odsek »Razdora« (včlanjen pri Ljudskem odru) priredi v nedeljo noviteto »Navadni človek«, komedijo v treh dejanjih. Med posamezni dejanji igra trnovski orkester.

d Tovariši kamniške podružnice! Zadržite sklicani občni zbor podružnice ni bil sklepčen. Odbor sklicuje zato za četrtek 21. t. m. ob 14. uri v Akademski dom novo občni zbor. Pozivam vse akademike, bogoslovce in srednješolce iz področja kamniške podružnice, da se tega občnega zbora brez izjeme udeležijo in tako znova dokumentirajo priznano agilnost svoje podružnice. Torej vsaki! — Predsednik SDZ.

Odgovorni urednik Anton Marincsek.

Izdaja konzorcij »Novega časa«.

Tiska jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

E. Bulwer:

Poslednji dnevi v Pompejih.

59

Zopet druga sužnja, ki doslej ni imela posla, je imela nalogo namestiti dragulje: bisernate uhanе, po dva v vsako uho, masivne zlate zapestnice, verižica narejena iz obročkov iz iste kovine, h kateri je bil pritrjen iz kristala izbrušen talisman, nežna zapon na levi rami, v katero je bila vtaknjena izbrana kameja predstavljajoča Psiho, pas iz škrlatega traka, bogato prevezen z zlatimi nitmi in spei s prepletenimi kačami, in naposled razne prstane, primerne za vsak čenек belih nežnih prstov. Tako je bila sedaj cela toaleta po najzadnji rimski modi v redu. Lepa Julija se je ogledovala v zrcalu s poslednjim pogledom samodopadljive nečimurnosti, se naslonila zopet vznak na svoj sedež ter velela najmlajši svojih sužnjev, da ji tiho bere zaljubljene Tibulove kuplete. To čitanje se je še vršilo, ko je sužnja pripeljala Nidijo pred gospodinjjo.

»Salve, Julija,« je rekla cvetličarica, obšla malo korakov proč od kraja, kjer je Julija sedela, in prekrizala roke na prsih. »Bila sem poslušna tvojim zapovedim.« »Prav si storila, cvetličarica,« je odgovorila gospodinja; »stopi bližje in sedi.« »Ena od sužnjev je postavila stol poleg Julije in Nidija je sedla.

Julija je nekoliko hipov v nemli zadregi pozorno gledala Tesalko. Nato je namignila strežnicam, da odidejo in zapro vrata. Ko sta bili sami, je rekla, mehanično odmaknvisi pogled od Nidije, kakor da bi pozabila, da je

bila v družbi ženske, ki ni mogla videti njene obraza.

»Toraj ti služiš Napolitanke Joni.«

»Pri njej sem sedaj,« je odgovorila Nidija.

»Ali je tako zala kakor pravijo?«

»Ne vem,« je odvrnila Nidija, »kako morem jaz soditi?«

»Oj! Spomniti bi se bila morala tega, ampak imaš ušesa, ako že nimaš oči. Ali pravijo druge sužnje, da je zala? Kedar se sužnji med seboj pogovarjajo, celo svojih gospodinj ne hvalijo.«

»Pravijo, da je lepa.«

»Hm! Ali pravijo, da je visoke postave?«

»Da.«

»Ej, taka sem tudi jaz — ali ima temne lase?«

»Slišala sem tako.«

»Jaz tudi. In ali jo Glavk mnogo obiskuje?«

»Vsak dan,« je odvrnila Nidija z napol vdušenim vzdihljajem.

»Kaj, vsak dan! Ali se mu vidi zala?«

»Mislim, da, ker se bosta kmalu poročila.«

»Poročila!« je vzkliknila Julija, prebledela celo skozi umetno rdečilo svojih lic in vstala. Nidija seveda ni opazila tega razburjenja, ki ga je povzročila. Julija je dolgo časa molčala, ampak burno se dvigajoče prsi in žareče oči bi vsakemu, ki bi mogel videti, razkrile rano, ki jo je zadobila njena nečimurnost.

»Pravijo mi, da si Tesalka,« je rekla in naposled prekinila molk.

»In po pravici.«

»Tesalija je dežela čarovnije in čarovnic — talismanov in ljubavnih pijač,« je dejala Julija.

»Že od nekdanj je slovela po svojih čarovnikih,« je odvrnila Nidija plašno.

»Ali potem poznaš kak ljubavni čar, slepa Tesalka?«

»Jaz!« je rekla cvetličarica in zardela.

»Jaz! Kako neki naj bi. Ne, v resnici ne poznam.«

»Toliko slabše za te; dala bi ti zlata, da bi si lahko svobodo kupila, če bi bila bolj modra.«

»Ampak kaj,« je vprašala Nidija, »more nagniti lepo in bogato Julijo, da vpraša svojo služabnico kaj takega? Mar nima denarja, mladosti, lepote? Ali niso to zadostni ljubavni čari, da utrpši čare!«

»Za vse na svetu samo za enega ne,« je odgovorila Julija oholo; »dozdeva se mi pa, da je Tvoja slepota nalezljiva — in — pa nič ne de.«

»In ta eni?« je Nidija željno vprašala.

»Ta ni Glavk,« je odgovorila Julija z običajno lažnostjo svojega spola, »Glavk — ta pa ne.«

Nidija je začela bolj olajšano dihati in po kratkem premoru je Julija nadaljevala:

»Ampak ker sva govorila o Glavku in njegovi ljubezni do Napolitanke, me je to spomnilo na učinek ljubavnih čarov, ki jih je ona morebiti uporabila pri njem, kar mi je vseeno. Slepo dekle, jaz ljubim, ampak — ali naj Julija preživi, da reče — jaz nisem zopet ljubljena! To ponižuje — ne, ne ponižuje — to rani moj ponos. In tega nehvaležnega bi rada videla pred svojimi nogami — ne da bi ga dvignila, ampak da bi ga brcnila. Ko so mi

povedali, da si Tesalka, sem si mislila, da tvoj mladi duh morebiti pozna teme skrivnosti tvoje domovine.«

»Zal, ne,« je zamrmrala Nidija, »rada bi pa, da bi.«

»Pravijo mi pa, da slišiš, kaj sužnje govorijo, ki so tako nagnjene h takim veram — ki so vedno pripravljene uporabljati čarovnije za svojo nizko ljubezen — ali si kdaj slišala o kakem jutrovske čarovniku v našem mestu, ki ima umetnost, ki je ti ne poznaš? Ne o kakem praznem vedeževalcu iz rok ali kakem rokohitrecu iz trga, temveč o kakem bolj velikem, mogočnem magu iz Indije ali Egipta.«

»Resnica, Arbaki!« je odvrnila Julija in se oprijela tega spomina. »Pravijo, da je človek, ki je vzvišen nad malenkostne lažne sleparije nezmogljnih posilivežev, da je več učnosti o zvezdah in pozna tajnosti starodavne Nokse; zakaj neki ne bi poznal ljubavnih misterijev?«

»Če je pa kakošen čarovnik na svetu, čegar umetnost presega vse druge, je to ta strašni človek,« je odgovorila Nidija in polpala talisman, ko je izrekla te besede.

»Prebogaj je, da bi vedeževal za denar!« je nadaljevala Julija porogljivo; »ali ga ne morem obiskati?«

»Zla je njegova hiša za mlade in zale,« je odvrnila Nidija. »Slišala sem tudi praviti da hrepeni po —«

»Zla hiša,« je rekla Julija, ki je ujela samo prve besede. »Kako to?«

»Orgije njegovih polnočnih zabav so nečiste in razbrzdane — vsaj tako gre govorica.«

(Dalje.)